

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет стоматології та фармацевції
Кафедра загальної та клінічної фармакології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ. ОСНОВИ БІОЕТИКИ ТА БІОБЕЗПЕКИ

Галузь знань

22 Охорона здоров'я

Спеціальність

226 Фармація, промислова фармація

Назва освітньої програми

Фармація, промислова фармація

Рівень вищої освіти

перший (бакалаврський) рівень

Розробники і викладачі	Контактний телефон	E-mail
Ганна Василівна Смірнова, ст. викладач кафедри загальної та клінічної фармакології	0997304334	sealineodessa@gmail.com
Галина Петрівна Пекліна, д. мед. наук, професор, зав. кафедри загальної та клінічної фармакології	0503908002	omi@mgu.edu.ua
Сторінка курсу у Moodle: https://moodle.mgu.edu.ua/		

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки призначена для магістрів спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація». Дисципліна належить до нормативних дисциплін і передбачає надання учасникам необхідної компетентності з питань безпеки життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки. В дисципліні представлено особливості формування знань щодо законодавчих документів, які захищають індивідуум, суспільство і людство в цілому від небажаних і згубних наслідків упровадження в практику нових медико-біологічних технологій, виховання глибокої переконаності в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності. Предметом вивчення навчальної дисципліни є теорія безпеки людини з точки зору людської діяльності, ризику соціально-політичного, біологічного, технологічного та природного походження, ключові фактори безпеки в професійній діяльності, методи протидії небезпекам різної природи.

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки**» є: формування та розвиток базової компетентності у питаннях безпеки повсякденного життя та професійної діяльності.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «**Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки**» є:

теоретичні:

- розкриття змісту даної дисципліни та зв'язку її з задачами і об'єктами майбутньої спеціальності;
- забезпечення здобуття та удосконалення студентами знань основ теорії людської діяльності та причин людської поведінки.;
- формування необхідних знань, необхідних для ефективного використання сучасних програм загального призначення у навчально-пізнавальній діяльності та повсякденному житті;

практичні:

- формування навичок вирішення професійних завдань з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки в небезпечних та надзвичайних ситуаціях;
- розвиток умінь самостійно оцінювати ризики та брати на себе обґрунтовану відповідальність у повсякденному житті та професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки» як навчальна дисципліна базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: медичної біології, біологічної фізики з фізичними методами аналізу, вищої математики і статистики, загальної та неорганічної хімії, латинської мови, історії медицини, історії України та української культури, філософії, фармації й інтегрується з цими дисциплінами. Створює засади для наступного вивчення клінічних і гігієнічних дисциплін. Закладає основи формування знань, умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями програми, необхідних у наступній професійній діяльності.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «**Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки**» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та критично осмислювати й вирішувати практичні проблеми у професійній фармацевтичній та/або дослідницько-інноваційній діяльності із застосуванням положень, теорій та методів фундаментальних, хімічних, технологічних, біомедичних та соціально-економічних наук; інтегрувати знання та вирішувати складні питання, формулювати судження за

недостатньої або обмеженої інформації; зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та їх обґрунтованість до фахової та нефахової аудиторії.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК. 3. Здатність здійснення безпечної діяльності, прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК. 7. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

Спеціальні (фахові) компетентності

ФК 1. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями.

Здатність здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим у екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах.

ФК. 3. Здатність визначати перспективні напрямки та завдання фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я та соціальні пріоритети у забезпеченні населення лікарськими засобами для реалізації доступної і ефективної фармакотерапії та профілактики захворювань населення.

ФК. 5. Здатність забезпечувати нормативні вимоги у галузі охорони здоров'я щодо державного регулювання обігу лікарських засобів впродовж усіх стадій життєвого циклу.

ФК 21. Здатність продемонструвати та застосовувати у практичній діяльності комунікативні навички спілкування, фундаментальні принципи фармацевтичної етики та деонтології, що засновані на моральних зобов'язаннях та цінностях, етичних нормах професійної поведінки та відповідальності відповідно до Етичного кодексу фармацевтичних працівників України і керівництв ВООЗ.

ФК 26. Здатність здійснювати діяльність з розробки і оформлення документації щодо чіткої визначеності технологічних процесів виготовлення та виробництва лікарських засобів відповідно до правил належних практик.

ФК. 27. Здатність застосовувати знання та вміння для розробки складу лікарських засобів на основі відповідних активних фармацевтичних інгредієнтів, лікарської форми, технології виробництва, валідації процесів, випробувань стабільності, виробництва активних фармацевтичних інгредієнтів та готових лікарських засобів на фармацевтичних підприємствах, включаючи вибір технологічного процесу та обладнання з урахуванням вимог належної виробничої практики та безпеки життєдіяльності.

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньою програмою:

ПРН 1. Проводити професійну діяльність у соціальній взаємодії оснований на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікувати майбутню професійну діяльність як соціально значущу для здоров'я людини.

ПРН 2. Застосовувати знання з загальних та фахових дисциплін у професійній діяльності.

ПРН 3. Дотримуватись норм санітарно-гігієнічного режиму та вимог техніки безпеки при здійсненні професійної діяльності.

ПРН 13. Проводити санітарно-просвітницьку роботу у фаховій діяльності при виникненні спалахів інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань.

ПРН 15. Розробляти й оформлювати технологічну документацію щодо виробництва (виготовлення) лікарських препаратів в аптеках і на фармацевтичних підприємствах.

ПРН 17. Обґрунтовувати технологію та організувати виробництво лікарських засобів на фармацевтичних підприємствах.

ПРН 32. Надавати домедичну допомогу хворим при невідкладних станах та постраждалим у екстремальних ситуаціях.

ПРН 35. Проводити санітарно-просвітницьку роботу у фаховій діяльності при виникненні спалахів інфекційних захворювань.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

- методи оцінки негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення;
- заходи профілактики негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення;
- соціально-економічні та біологічні детермінанти, які впливають на здоров'я населення;
- принципи формування груп ризику, території ризику, часу та факторів ризику.

Уміння:

- оцінити стан навколишнього середовища та негативні фактори впливу на здоров'я населення;
- оцінювати зв'язок та вплив соціально-економічних та біологічних чинників на здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції здоров'я; виявляти групи ризику, території ризику, час ризику, фактори ризику.

Навички:

- уміння розробляти профілактичні заходи на підставі даних про зв'язок між станом навколишнього середовища та станом здоров'я певного контингенту;
- виявляти групи ризику, території ризику, час ризику, фактори ризику;
- проводити оцінку впливу соціально-економічних та біологічних детермінант на здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
4	120	18 / 12	20 / 12	82 / 96	1 / 1	1 / 1	обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	прак	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 2. Людина в системі «людина – зовнішнє середовище».	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 3. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 4. Забезпечення безпеки життєдіяльності людини.	12	2	2	8	10			10
Тема 5. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.	12	2	2	8	14	2	2	10

Тема 6. Біоетика в національній системі охорони здоров'я України.	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 7. Біоетичні та правові аспекти наукових досліджень. Медико-етичні проблеми взаємодії медицини з фармацією.	12	2	2	8	14	2	2	10
Тема 8. Біоетичні, правові та медико-соціальні проблеми життя, здоров'я та репродукції людини. Проблема еутаназії та суїциду в контексті біоетики.	12	2	2	8	10			10
Тема 9. Біоетичні, етико-правові та моральні принципи сучасних генно-інженерних технологій, трансплантології. Медичні аспекти біоетики при психосоматичних розладах.	12	2	2	8	10			10
Тема 10. Біоетичні, медико-соціальні та психологічні засади медичної допомоги інфекційним хворим. Біотероризм як загроза національної біобезпеки.	12		2	10	6			6
Усього годин	120	18	20	82	120	12	12	96
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЗАЛІК								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Предмет «Безпека життєдіяльності. Основні завдання предмета. Аксиома про потенційну небезпеку. Класифікація небезпек. Концепція ризику. Керування ризиком. Принципи визначення припустимого рівня негативних факторів стосовно здоров'я людини. Принципи і методи забезпечення безпеки життєдіяльності людини. Основи керування безпекою життєдіяльності. Системний аналіз безпеки життєдіяльності. Правове забезпечення безпеки життєдіяльності людини.	2	2
2	Тема 2. Людина в системі «людина – зовнішнє середовище». Людина, як біоенергетична система. Єдність біологічних систем організму людини. Фактори, що забезпечують здоров'я людини. Функціональні системи організму людини в забезпеченні його безпеки життєдіяльності. Захисні функції організму людини. Роль рецепторів і аналізаторів організму людини в оцінці факторів системи «людина – середовище існування». Закон Вебера-Фехнера. Психологічні фактори, що визначають особисту безпеку людини. Психофізіологічний стан організму. Залежність стану організму від зовнішніх подразників. Раціональні режими праці і відпочинку. Зовнішнє середовище і середовище життєдіяльності людини. Класифікація і характеристики середовища життєдіяльності людини. Класифікація і характеристика негативних факторів зовнішнього середовища людини. Фізичні негативні фактори. Негативні фактори енергетичного походження. Хімічні негативні фактори. Біологічні антропогенні негативні фактори. Психофізичні негативні фактори. Соціальні небезпеки. Методи і засоби	2	2

	захисту людини. Особливості стану екологічної безпеки України. Комплексна оцінка ризику впливу антропогенних факторів на безпеку та здоров'я людини.		
3	Тема 3. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище». Зовнішнє середовище і середовище життєдіяльності людини. Класифікація і характеристики середовища життєдіяльності людини. Класифікація і характеристика негативних факторів зовнішнього середовища людини. Фізична негативні фактори. Негативні фактори енергетичного походження. Хімічні негативні фактори. Біологічні антропогенні негативні фактори. Психофізичні негативні фактори. Соціальні небезпеки. Методи і засоби захисту людини. Особливості стану екологічної безпеки України. Комплексна оцінка ризику впливу антропогенних факторів на безпеку та здоров'я людини.	2	2
4	Тема 4. Забезпечення безпеки життєдіяльності людини. Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія. Духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти здоров'я людини. Здоров'я і патологія. Валеологія та санологія, визначення, сутність і предмет їх вивчення. Показники індивідуального здоров'я людини. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я. Фактори ризику та групи ризику. Поняття про спосіб життя, його особливості у сучасних умовах. Оздоровчі традиційні і нетрадиційні системи, методи оздоровлення. Способи загартування організму. Механізм шкідливого впливу на організм людини алкоголю, тютюнопаління і наркотиків. Загроза особистій та суспільній життєдіяльності при їх вживанні. Методи боротьби із шкідливими звичками.	2	
5	Тема 5. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини. Вплив харчування на життєдіяльність людини. Вимоги до якості і безпеки харчових продуктів. Харчові добавки як можливі забруднювачі. Наслідки забруднення харчових продуктів пестицидами. Стимулятори росту та інші хімічні речовини, що застосовуються в сільському господарстві. Генетично модифіковані продукти та їх небезпека для здоров'я людини. Радіонукліди у харчових продуктах. Харчування в умовах радіаційного забруднення. Токсичні речовини у продуктах харчування: допустимі фонові залишки, максимально допустимий рівень залишків у харчових продуктах. Методика зменшення кількості речовин забруднювачів у харчових продуктах.	2	2
6	Тема 6. Біоетика в національній системі охорони здоров'я України. Предмет, завдання та принципи біомедичної етики. Поняття про ноетику. Етичні комітети, як гарант безпечності експертних інституцій. Нормативно-правова база, порядок роботи і склад центральних і локальних біоетичних комітетів. Національні та міжнародні біоетичні нормативні документи, що регулюють морально-етичну, професійну та правову діяльність медичного персоналу і забезпечують права людини. Наказ МОЗ України № 690 від 23.09.2009 р. з подальшими змінами. Біоетичні основи професійної діяльності лікаря. Моделі стосунків між лікарем і пацієнтом. Принципи конфіденційності та поінформованої згоди пацієнта, порядок його оформлення. Форма первинної облікової документації № 003-6/о “Інформована добровільна згода пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції та знеболення”.	2	2
7	Тема 7. Біоетичні та правові аспекти наукових досліджень. Медико-етичні проблеми взаємодії медицини з фармацією. Біомедична етика та біобезпека проведення клінічних випробувань лікарських препаратів та нових медичних технологій. Світові та національні нормативно-правові документи, що регламентують їх проведення. Порядок	2	2

	біоетичної експертизи матеріалів клінічних досліджень. Поняття про GCP та GPP. Біоетичні аспекти доклінічних досліджень. Етичний погляд на використання тварин у наукових пошуках та навчальному процесі. Види та роль альтернативних технологій (математичне моделювання, комп'ютерні технології) у проведенні наукових досліджень. Біобезпека застосування лікарських засобів. Наказ МОЗ України №944 від 14.12.2009 р. Система фармакологічного нагляду в Україні. Біоетичні проблеми взаємодії медицини з фармацією. Медико-правові тенденції використання рекламної інформації в медицині та фармації.		
8	Тема 8. Біоетичні, правові та медико-соціальні проблеми життя, здоров'я та репродукції людини. Проблема евтаназії та суїциду в контексті біоетики. Вартість життя та здоров'я людини. Гідність і недоторканість людського життя з моменту його запліднення до природної смерті. Біоетичні проблеми життя, вмирання, реанімації та смерті. Критерії смерті. Біоетичні аспекти самогубства та вбивства. Евтаназія, визначення, види та їх біоетична оцінка. Роль служби екстреної психологічної допомоги. Медико-етична і правова оцінка лікарської помилки та ятрогенії в клінічній практиці. Парамедикаментозні побічні реакції. Медико-етичні, соціальні, правові проблеми та біобезпека репродукції людини, контрацепція та природні методи планування сім'ї. Біоетичні проблеми планування сім'ї та використання донорського матеріалу в репродукції. Медико-етична та правова оцінка штучного аборту.	2	
9	Тема 9. Біоетичні, етико-правові та моральні принципи сучасних генноінженерних технологій, трансплантології. Медичні аспекти біоетики при психосоматичних розладах. Основи біоетичної оцінки сучасних генетичних технологій. Біоетичні аспекти та біобезпека в хірургії, трансплантології, трансфузіології. Донорство органів, використання стовбурових клітин. Біоетичні, правові, соціальні проблеми медичної генетики, генної інженерії і генної терапії, генетичних репродуктивних технологій. Медико-етичні проблеми клонування людини і тварин. Етичні, правові та соціальні аспекти і біобезпека пренатальної діагностики, та популяційних скринінгових досліджень. Біоетичні проблеми неонатології і педіатричної практики. Особливості проведення педіатричних клінічних досліджень. Біомедична етика в профілактиці та лікуванні психосоматичної патології. Біоетичні проблеми алкоголізму, вживання наркотиків та куріння, паліативної медицини.	2	
10	Тема 10. Біоетичні, медико-соціальні та психологічні засади медичної допомоги інфекційним хворим. Біотероризм як загроза національної біобезпеки. Медико-етичні та правові проблеми та біобезпека профілактики, діагностики та лікування ВІЛ-інфікованих, осіб з туберкульозом, венеричними, інфекційними та іншими контагіозними хворобами. Медико-етичні проблеми біотероризму, як найбільш небезпечного виду тероризму. Критерії потенційної небезпеки біологічних агентів. Категорії біологічних агентів за ступенем загрози для мирного населення. Основи біологічної безпеки в Україні. Основні стратегічні принципи протидії біологічного тероризму та заходи захисту населення. Біобезпека та поводження з генетично модифікованими організмами.	2	
	Всього	20	12

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «**Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки**» включаються:

1. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
2. Опрацювання лекційного матеріалу та підготовка до практичних занять.

3. Консультації з викладачем протягом семестру.
4. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
5. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
6. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	8	10
2	Тема 2. Людина в системі «людина – зовнішнє середовище».	8	10
3	Тема 3. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».	8	10
4	Тема 4. Забезпечення безпеки життєдіяльності людини.	8	10
5	Тема 5. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.	8	10
6	Тема 6. Біоетика в національній системі охорони здоров'я України.	8	10
7	Тема 7. Біоетичні та правові аспекти наукових досліджень. Медико-етичні проблеми взаємодії медицини з фармацією.	8	10
8	Тема 8. Біоетичні, правові та медико-соціальні проблеми життя, здоров'я та репродукції людини. Проблема евтаназії та суїциду в контексті біоетики.	8	10
9	Тема 9. Біоетичні, етико-правові та моральні принципи сучасних генноінженерних технологій, трансплантології. Медичні аспекти біоетики при психосоматичних розладах.	8	10
10	Тема 10. Біоетичні, медико-соціальні та психологічні засади медичної допомоги інфекційним хворим. Біотероризм як загроза національної біобезпеки.	10	6
Всього		82	96

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення іспиту (заліку).	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, іспит (залік)
--	---

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	---	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т. ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	---	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			
1.2. Підготовка контрольних робіт	---	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР, перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т. ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль залік			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацювати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D		
60-63 (4)	E	Задовільно	не зараховано
35-59 (3)	Fx	незадовільно	
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Конституція України із змінами, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 року N 2222-IV, від 1 лютого 2011 року N 2952-VI, від 19 вересня 2013 року N 586-VII, від 21 лютого 2014 року N 742-VII <http://www.president.gov.ua/documents/constitution>). 2.
2. «Кодекс цивільного захисту України» (02.10.2012 № 5403-VI)<http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України: Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів.- № 1103-V від 31 травня 2007 року, м. Київ /Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2007, №35, ст.484;(Із змінами, внесеними згідно із Законом № 1804-VI (1804-17) від 19.01.2010, ВВР, 2010, № 9, ст.90)/ zakon.rada.gov.ua
4. Закон України “Про об’єкти підвищеної небезпеки” (Закон від18.01.2001 № 2245- III)<http://zakon.rada.gov.ua>. 5.
5. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (Закон від24.02.1994 № 4004-XIIзі змінами 2015), 6. Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційний захист» (08.02.1995 № 39/95-ВРзі змінами 2014).
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2001 № 790 “Програма профілактики ВІЛ-інфекції в Україні”.
7. Указ Президента України № 643/2001 “Національна програма боротьби із захворюваністю на туберкульоз”.
8. Наказ МОЗ України від 23.09.2009 р. №690 «Про затвердження Порядку проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань і Типового положення про комісії з питань етики».
9. Наказ МОЗ України від 14.12.2009 р.№ 944 «Про затвердження Порядку проведення доклінічного вивчення лікарських засобів та експертизи матеріалів доклінічного вивчення лікарських засобів».
10. Рішення Ради національної безпеки і оборони України № 220/2009 від 06.04.2009 „Про біологічну безпеку України”
11. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб./О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін. за заг. ред.. О.П. Яворовського.- К.: ВСВ «Медицина», 2015.-288с.
12. Безпека життєдіяльності та основи охорони праці (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки : Навч. Посібник. Київ, 2004. 328 с.
13. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник /Ю.Г.Масікевич, О.М.Жуковський, І.Д.Візнюк та ін. - Чернівці: Мед.університет, 2017. – 111 с. 3.
14. Бобирьов, В. М. Основи біоетики та біобезпеки: навч. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. / В.М. Бобирьов, О.М. Важнича, Т.О. Дев'яткіна. - Вінниця : Нова кн., 2012. - 246 с.
15. Білоконь С. В. Основи біоетики та біобезпеки: Навчальний посібник. – Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2017. – 155 с.

16. Луценко Р. В. Основи біоетики та біобезпеки: навчальний посібник / Р.В.Луценко, Е.Г.Колот, В.М.Бобирьов; Українська медична стоматологічна академія. – Полтава: УМСА, 2015. – 175 с.
17. Мороз В.А. Основи біоетики та біобезпеки: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Мороз В.А., Пропіснова В.В., Отрішко І.А., Шебеко С.К. - Х.: Золоті сторінки: НФаУ, 2013. – 126 с.
18. Principles of Biomedical Ethics (Beauchamp) / Oxford University Press; 8 edition. 2019.
19. Engaging Bioethics: An Introduction With Case Studies 1st Edition / Gary Seay, Susana Nuccetelli. – 2017.
20. Encyclopedia of Global Bioethics/ten Have, Henk.- 2016.

Допоміжна

1. Безпека життєдіяльності: Підручник /В.Г.Цапко, Д.І.Мазоренко, Ю.С.Скобло, Л.М.Тіщенко; за ред. В.Г.Цапка. – К.: Знання, 2008. – 397 с. 2.
2. Вайнола, Р. Х. Деонтологічна культура: навч.-метод. посіб. для студ. мед. та пед. вищ. навч. закл. / Р.Х. Вайнола, С.С. ; Вінниц. нац. мед. ун-т ім. М.І. Пирогова, Каф. суспіл. дисциплін. - Вінниця : ДП "ДКФ", 2010. - 56 с. 3.
3. Гайченко В.А. Основи безпеки життєдіяльності людини: Навч. посібник /Гайченко В.А., Коваль Г.М., Буравльов Є.П. – К.:МАУП, 2006. – 440 с.
4. Супрунович С.В. Поняття часової преференції у курсі безпеки життєдіяльності та основ охорони праці. Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації : Матеріали Міжн. наук.-практ. інт.-конф. Вип. 63. 30 вересня 2020 року. Переяслав, 2020. с.542-544.
5. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників /[Н.М.Касевич, К.І.Шаповалта ін.]. – К.: Медицина, 2007. – 224 с. 9.

Електронні інформаційні ресурси:

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>.
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
3. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>, www.osvita.com.
4. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.
5. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
6. Біоетика <http://www.sham.com.ua>.
7. Типове положення про комітет з біоетики та деонтології установи НАМН України.<http://www.amnu.gov.ua/>
8. Етичний кодекс лікаря України <http://www.umj.com.ua/>.
9. Про затвердження Порядку проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань і Типового положення про комісії з питань етики<http://zakon.rada.gov.ua/>
10. Навчальні матеріали онлайн. БЖД / Навчальні матеріали онлайн © 2010 – 2017, - режим доступу: <http://pidruchniki.com/bzhd/> (Дата звернення: 28.09.2020)